

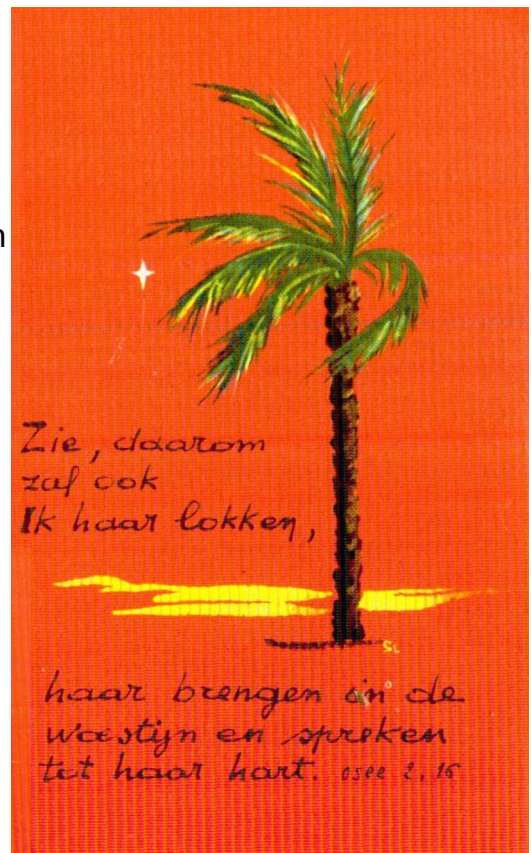
Amos en Hosea

Hoort dit woord
dat Jahwe spreekt,
over u, de zonen van Israël,
over heel het geslacht
dat Ik uit Egypte heb geleid.
Mijn woord is:
U alleen heb Ik uitverkoren
onder al de geslachten der aarde;
daarom roep Ik u ook ter verantwoording
voor al uw ongerechtigheden¹!

Ruim honderd jaar na Elia, in de achtste eeuw vóór Christus klonken die woorden in de oren van de Israëlieten die in en rond Samaria woonden. Zo bulderde Amos, een profeet van over de grens, in naam van God. De Israëlieten leefden toen nochtans in een hoogconjunctuur. Je zou zeggen: gezegend door Jahwe. Het overdadige leven was gegroeid en bevorderd, door de veroveringen van krijgshaftige koningen en door de successen van bedrijvige handelaars.

Amos bekeek het kritisch en ontwaarde geen zegen van God. Het consumptiegedrag, de bouwkoorts, de luxueuze sier in de huizen waren een doorn in Gods oog, zo meende hij. Hij zag hoe de elite van het volk vadsig werd, hoe de leidende families onbezorgd werden om het lot van hun medeburgers. Hij zag, ten koste van wie, de welstellenden wijnen bij het eten eisten, mals vlees en vleiende muziek. Ten koste van wie, zij niet meer moesten werken en zich lui konden uitstrekken op rustbedden, die zij in Damascus, in het buitenland gingen kopen.

In die dagen groeide er een sociale en economische kloof tussen de bovenlaag van de bevolking, die steeds rijker werd, en de onderlaag die steeds meer verpauperde. Velen werden gedwongen slavenwerk te verrichten bij de rijken om hun schulden af te betalen... indien zij al hun vrijheid behielden! Want Amos weet gevallen aan te halen van mensen die als slaaf aan derden verkocht werden (voor heel hun verdere leven), omdat ze een paar schoenen niet konden afbetalen; van mensen die hun enige mantel² - waarmee je je 's nachts moet verweren tegen de kou - in pand moesten geven aan de handelaars ; van mensen die rechten moesten betalen op het werk van hun handen.

¹ Amos 3: 1-2.

² Hier bestond nochtans een wet op in de Tora...

De ongenaakbare rijken vervalsen hun koopwaar, vervalsen de maten en weegschalen, drijven handel op voorgeschreven rustdagen. Tegen zo'n uitbuiting probeer je je te verdedigen door een beroep op het gerecht. Maar je stoot weer op de rijken. Die kopen de getuigen om, geven steekpenningen aan de rechters of beletten hen onpartijdig recht te spreken.

Amos was niet pessimist, maar realist, toen hij zei: *In zulke dagen gaat alles zo slecht, dat een verstandig mens geen woord heeft in te brengen.*

Vaststellend dat de wijzen zwegen uit verslagenheid, zou hij God doen spreken. Met aanmaningen zoals *Zoekt God, en gij zult leven. Het recht moet stromen als water, de gerechtigheid als een nooit uitdrogende beek.* Maar vooral laat hij een *vertoornde God* spreken. *Jahwe buldert* en zijn profeet *schuimbekt*.

Het is dan ook geen vertroostende lectuur, dat boekje van Amos. Het vertrekt van wat de profeet als het ware in een visioen had horen zeggen door Jahwe: *IK zal het volk niet langer genadig voorbijgaan.* Schieten de rechters tekort dan spreekt Amos de er de ene straf na de andere uit. Geen mens zal de gevolgen van zijn zonde ontlopen *Zoals iemand die vlucht voor een leeuw, door een beer wordt overvallen, en dan, als hij zijn huis binnenkomt en met zijn hand tegen de muur leunt, nog door een slang wordt gebeten.*

Zelfs wie er levend uitkomt, houdt tegenspoed over in zijn handen: *Zoals een herder uit de muil van een leeuw een paar schenkels redt of een stuk oor, zo worden de zonen van Israël gered.* Hier helpen geen bedevaarten meer, geen pralerige liturgische feesten en oogverblindende offers. Jahwe zal bekering afdwingen door miserie over te zenden. De Iszëlieten zijn voor Hem niet méér zijn volk dan de Ethiopiërs of de bewoners van eender welk eiland in de Middellandse Zee.

Hosea

Toen Israël nog jong was, kreeg Ik hem lief
en uit Egypte heb Ik hem geroepen, mijn zoon.
Maar hoe Ik hem ook riep, zij liepen van Mij weg,
ja, zij brachten offers aan de Baals
en brandden wierook voor de godenbeelden.
En dat terwijl Ik toch degene ben
die Efraïm heeft leren lopen,
die hem bij zijn armen heeft gevat.
Zij echter wilden maar niet weten,
dat Ik het was die hen behoedde.
Met zachte leidsels heb Ik hen gemend,
met teugels van liefde.
Ik was voor hen als degenen
die het juk optillen wanneer het tegen de kaken drukt.
Ik reikte hem zijn voedsel toe...
Hoe zou Ik u echter kunnen prijsgeven, Efraïm,
u kunnen overleveren, Israël?...
Mijn hart slaat om,
heel mijn binnenste wordt week.
Neen, Ik zal mijn vlamme toorn toch niet koelen,

want Ik ben God, Ik ben geen mens³.

Ongeveer vijftien jaar na Amos preekt Hosea een vertederde God die Israël wil maken van *niet langer mijn volk* tot *mijn volk: zonen van de levende God*. Meen nu niet dat hier sprake is van een weke God, die alles goedvindt. Bij de lezing van het boekje met orakels van Hosea wordt je bijna steeds als aangeklaagde in een rechtsgeding aangesproken. God is echter zoals een kinderrechtter: zijn maatregelen willen niet straffen maar verbeteren. Of nog sterker: met zijn maatregelen wil God het hart van de mens winnen.

In de dagen van Hosea ging het er niet beter aan toe dan ten tijde van Amos. *Er bestaat geen betrouwbaarheid en geen gemeenschapszin meer, en van God wil men niet meer weten in het land. Zweren en liegen, moorden, stelen en echtbreken zijn er schering en inslag, bloedbad volgt er op bloedbad.*

Al hun doen is bedrog : dieven breken in, de wegen worden door rovers onveilig gemaakt. Ze stapelen leugen op en geweld... houden een vervalste weegschaal in de hand, zijn belust op bedrog.

De groten die aan de macht willen komen, doen valse beloften aan het volk. Zij beloven geld, stellen verlichting van belasting in het vooruitzicht en vermoorden zelfs degenen wier plaats zij willen innemen. De priesters erkennen de wil van Jahwe niet, beleren het volk niet, offeren zelf aan de Baals en geven zich af met deernen om deelachtig te worden aan de vruchtbaarheid van die goden. *Allen hoereren weg van hun God*, zegt Hosea.

De profeet constateert het kwaad met de verwijtende woorden die ontleend zijn aan het menselijk gebeuren van ontrouw en echtbreuk. *Haar leus is : ik ga mijn minnaars achterna: die bezorgen mij brood en water, wol en vlas, olie en drank! Een wilde ezel blijft bij zijn soort, maar Efraïm zoekt zijn liefde elders.* Zelfs de boetegevoelens van het volk zijn niet standvastig: *Uw vroomheid is als de morgennevel, als dauw die vroeg in de morgen verdwijnt.*

Verliefd, getrouwd, gescheiden... en dan 1 De profeet blijft tot ommekeer oproepen. Zeker, wie zich niet kan bekeren en volhardt in het kwaad, zal erdoor vergaan: *Efraïm is als een koek die niet gekeerd wordt.* Maar wie weet of de straf niet tot inkeer zal brengen. *Dan zal ze zeggen : ik wil terug naar mijn eerste man, want toen had ik het beter dan nu.*

Was Hosea zelf gehuwd met een meisje dat de vruchtbaarheidsritus van Baal ondergaan had. En bleef zij verder Baals vereren | In elk geval spreekt hij over God als over een verliefde echtgenoot die zijn ontrouw geworden vrouw terug wil winnen. Zoals iemand zijn eerste en grote liefde niet kan vergeten en bereid is alles te vergeven, zo roept God zijn volk terug. Hij kan niet doen alsof er vroeger niets geweest was tussen hen. *Als druiven in een woestijn, zo vond ik Israël, als de vroegste vruchten aan een vijgeboom, zo zag Ik uw vaderen.* Dat wil God opnieuw beleven met zijn mensen.

E. Van Outryve

En daarom... weldra lok Ik haar weer naar Mij toe,
zorg Ik dat zij naar de woestijn gaat
en spreek Ik tot haar hart...

Op die dag zult gij tot Mij roepen: Mijn man!
Ik neem u als mijn bruid, voor altijd,

3 Hosea 11: 1-4.8-9.

als mijn bruid in onverbreekelijke trouw:
dan zult gij Jahwe leren kennen.
Dan zeg Ik: Mijn volk zijt gij,
en dan zegt gij tot Mij: Mijn God ⁴!